

Αλληλεπιδράσεις διεθνών και εγχώριων εξελίξεων

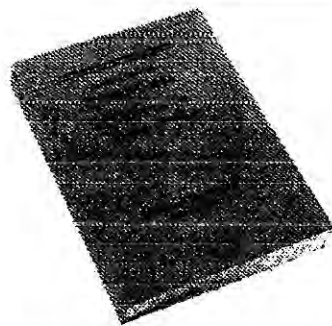
Το 1929, όταν το κραχ της Ουόλ Στριτ συγκλόνιζε τον κόσμο, ο Ξενοφών Ζολώτας, τότε νεαρός καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας, αναρωτόταν αν υπήρχε οικονομική κρίση στην Ελλάδα. Τον επόμενο χρόνο η απάντηση ήταν αναμφισβήτητα καταφατική, ενώ με την εγκατάλειψη του κανόνα χρυσού από τη Βρετανία, το 1932, ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος Εμμανουήλ Τσουδερός δήλωνε ότι η κρίση είχε εισέλθει σε μια νέα, «δυσοίωνη» φάση. Οι παρατηρητές της εποχής αντιλαμβάνονταν πως η περίοδος 1929-32 αποτελούσε καμπί για τη χώρα. Τι σήμαινε η καμπί αυτή για την οικονομία, για το ρόλο του κράτους και τελικά για την πολιτική αποτελεί το θέμα του παρόντος βιβλίου. Ο *Μαζάουερ* ερευνά τις αλλαγές που προέκυψαν όταν η Ελλάδα αναγκάστηκε, εξαιτίας της οικονομικής ύφεσης, να εγκαταλείψει την παραδοσιακή στήριξή της στις αγροτικές εξαγωγές, τα υπερπόντια εμπόσματα και τα εξωτερικά δάνεια και να στραφεί προς μία πολιτική αυτόρκους ανάπτυξης, θεμελιωμένης σε εντόπιες πηγές. Και διαπιστώνει πως η αποσύνθεση της ανοιχτής διεθνούς οικονομίας άφησε την Ελλάδα σε θέση μικρότερης οικονομικής εξάρτησης από τον έξω κόσμο συγκριτικά με όσα ίσχυαν προηγουμένως. Τα πλεονεκτήματα αλλά και τα μειονεκτήματα αυτού του νέου τύπου ανάπτυξης είχαν γίνει πλέον φανερά τον

Αύγουστο του 1936, όταν ο *Κλάυους Μεταξάς* επέβαλε τη δικτατορία του. Βασίζόμενος σε τραπεζικές εκθέσεις, σε εκδόσεις ειδικών οργανισμών και στον εβδομαδιαίο οικονομικό τύπο της εποχής, ο *συγγραφέας* τονίζει ότι θέλησε να ανοίξει για την έρευνα τη μέχρι πρότινος παραμελημένη ιστοριογραφία της νεότερης Ελλάδας και να εφαρμόσει την υπόδειξη του Νίκου Σθορώνου, ο οποίος συμβούλευε κάποτε τους ιστορικούς να πάψουν πια να επικαλούνται τον περιφημο «ξένο δάκτυλο» και να μελετήσουν τις αλληλεπιδράσεις των εγχώριων πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών δυνάμεων.

MARK MAZOWER*
Η Ελλάδα και η οικονομική κρίση του Μεσοπολέμου
ΜΤΦΡ.: ΣΠΥΡΟΣ ΜΑΡΚΕΤΟΣ
ΓΛΩΣΣ. ΕΠΙΜ.: ΤΑΤΙΑΝΑ ΙΩΑΝΝΙΝΟΥ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ: ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΦΙΛΙΠΠΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ 2002, ΣΕΛ. 433, € 22

* Ο **MARK MAZOWER** είναι καθηγητής Ιστορίας στο Κολλέγιο Μπέρκμπεκ του Πανεπιστημίου του Λονδίνου. Έχει διδάξει επίσης στα Πανεπιστήμια του Σάσεξ και του Πρίνστον. Είναι συγγραφέας των έργων «*Inside Hitler's Greece: The Experience of Occupation, 1941-44*» (1993) / «*Στην Ελλάδα του Χίτλερ: Η εμπειρία της Κατοχής*», Αθήνα 1994, «*Dark Continent: Europe's Twentieth Century*» (1998) / «*Η σκοτεινή ήπειρος: Ευρωπαϊκάς εικοστός αιώνας*», Αθήνα 2001 και «*The Balkans*» (2000).

Οικονομία και δικτατορία. Η συγκυρία 1925-1926

ΘΑΝΟΣ Μ. ΒΕΡΕΜΗΣ

Αντικείμενο της μελέτης αυτής είναι η ελληνική οικονομία στο βραχύ χρονικό διάστημα της δικτατορίας του Θεόδωρου Πάγκαλου. Ειδικότερα τίθεται το ερώτημα κατά πόσον οι δημοσιονομικοί και νομισματικοί χειρισμοί του παγκαλικού καθεστώτος αποτέλεσαν παρέκκλιση στην ιστορία του ελληνικού Μεσοπολέμου ή αν καθορίστηκαν από ισχύουσες οικονομικές δομές, ώστε να εντάσσονται στο ευρύτερο ιστορικό πλαίσιο.

Ο κρατικός παρεμβατισμός, που ενίσχυε τον ιδιωτικό τομέα με νομισματικό κυρίως μέσα, δεν αποσκοπούσε στη δημιουργία προϋποθέσεων για τη συσσώρευση κεφαλαίων, αλλά μάλλον αμυντόν σπασμωδικά στο χρόνο έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου. Έτσι, οι βραχυπρόθεσμες δημοσιονομικές ανάγκες αποτέλεσαν τροχοπέδη στη σχεδιασμένη ανάπτυξη. Η συγκυρία της δικτατορίας και η αντίδραση της πολιτικής ηγεσίας οραδοδίδουν τη ρευστότητα του πολιτικού προσανατολισμού του ελληνικού Μεσοπολέμου. Η σταδιακή μεταστροφή των μεσαίων κοινωνικών στρωμάτων, από την υποστήριξη του καθεστώτος που διασφάλιζε την κοινωνική γαλήνη ως τη νοσταλγία του κοινοβουλευτισμού, όταν η οικονομική πολιτική του Πάγκαλου έβριζε άμεσα τα συμφέροντά τους, διαγράφουν τη σύντομη τροχιά της δικτατορίας.

ΤΥΠ. ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΣΤΕΦΑΝΟΣ Δ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ
ΕΚΔ. ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΤΕ, 1982, ΣΕΛ. 211, ΕΙΚ. 32, € 7,60

Η συγκρότηση του βιομηχανικού κεφαλαίου στην Ελλάδα, 1898-1939

ΣΤΑΘΗΣ Ν. ΤΣΟΤΣΟΡΟΣ*

Η συγκέντρωση τόσο των ιδίων όσο και των πιστωτικών κεφα-

λαίων σε περιορισμένο αριθμό ανώνυμων εταιρειών αναδείχθηκε βασικό στοιχείο στη διαδικασία συγκρότησης του βιομηχανικού κεφαλαίου. Οι αναφορές από την πρώτη κιόλας δεκαετία του 20ού αιώνα σε έναν ελάχιστο κύκλο

«*διαχειριστών*» (30 οικογένειες, σύμφωνα με τις αναφορές της περιόδου), η επιλεκτική πρακτική διάθεσης των πιστωτικών κεφαλαίων των τραπεζών, καθώς και η συμμετοχή των μετόχων-διοικητών των επιχειρήσεων σε άμεσες χρηματοδοτήσεις ακόμα και στη δεκαετία του '30, αναδεικνύει την ορδή των «*διαχειριστών*» σε σημαντικό οικονομικοκοινωνικό παράγοντα με ρυθμιστικό ρόλο στην αναπτυξιακή διαδικασία.

ΕΠΙΜ.: ΣΤΕΦΑΝΟΣ Δ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ
ΕΚΔ. ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΤΕ, ΣΕΛ.: 307 ο α' τόμος και 369 ο β' τόμος, € 11,70 ο α' τόμος, € 10,20 ο β' τόμος

* Ο **Στάθης Ν. Τσοτσόρος** σπούδασε Ηλεκτρολόγος-Μηχανολόγος στο ΕΜΠ (1967-1972) και Οικονομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (1974-1978). Αναπληρωτής καθηγητής (2001) στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, διδάσκει στο Τμήμα Κοινωνιολογίας Οικονομική Ιστορία και Κοινωνιολογία της Ανάπτυξης.